

Adopcija uz ārvalstīm

Publicēts: 22.12.2021.

Izmaiņas no 2022.gada 1.jūlija

Latvijas Republikas Saeima 2021.gada 16.decembrī pieņēma grozījumus Bērnu tiesību aizsardzības likumā, kas paredz izmaiņas turpmākajam ārvalstu adopcijas procesam.

Minētie grozījumi nosaka, ka turpmāk bērnus varēs adoptēt uz ārvalsti, kurai ir saistoša 1993.gada 29.maija Hāgas konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos (turpmāk – konvencija), kā arī 1989.gada 20.novembra Bērnu tiesību konvencija (turpmāk – Bērnu tiesību konvencija) un, ar kuru Latvija ir noslēgusi divpusēju līgumu, nosakot abpusēju tiesiskās sadarbības specifiku ārvalstu adopcijas jomā. Bērnu varēs adoptēt uz ārvalsti, ja bāriņtiesa, kas lēmusi par ārpusģimenes aprūpi, saņems Ārvalstu adopcijas komisijas atzinumu, kurā ietverts secinājums, ka adopcijas process uz ārvalsti atbilst normatīvajā regulējumā noteiktajiem bērna tiesību aizsardzības principiem un bērna labākajām interesēm.

Izmaiņas normatīvajā regulējumā stāsies spēkā 2022.gada 1.jūlijā. Līdz 2022.gada 30.jūnijam uzsāktās ārvalstu adopcijas procesa lietās piemērojami normatīvie akti, kas bija spēkā šā procesa uzsākšanas brīdī. Uzsāktas adopcijas procesa lietas ir lietas, kurās sniegta informācija par adoptējamo bērnu.

Valstis, kurām ir saistoša konvencija:

<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=69>

Valstis, kurām ir saistoša Bērnu tiesību konvencija:

https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en

Valstis, ar kurām Latvija ir noslēgusi divpusēju līgumu:

Krievijas Federācija

Moldovas Republika

Kirgīzijas Republika

Uzbekistānas Republika

Ukraina

Polijas Republika

Baltkrievija

Igaunijas Republika

Lietuvas Republika

Spēkā esošais regulējums

Ārvalstis, uz kurām var adoptēt bērnu no Latvijas

Bērnu tiesību aizsardzības likums paredz, ka no Latvijas bērnu var adoptēt tikai uz tādu ārvalsti, kurai

ir saistoša konvencija vai, ja Latvija ar attiecīgo valsti ir noslēgusi divpusēju līgumu, kas nosaka tiesisko sadarbību adopcijas jomā.

Kas ir ārvalstu adoptētāji

Ārzemnieki, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijā

LR pilsoņi vai nepilsoņi, kuri pastāvīgi dzīvo ārvalstīs

Kā vietējais adoptētājs bērnu Latvijā var adoptēt ārzemnieks, kuram ir piešķirta pastāvīgā uzturēšanās atļauja Latvijā un kura pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā. Ja bērnu vēlas adoptēt ārzemnieki, kuri ir laulāti, abiem ir jābūt pastāvīgās uzturēšanās atļaujai un pastāvīgai dzīvesvietai Latvijā. Kā vietējie adoptētāji netiek atzīti tie ārzemnieki, kuri Latvijā uzturas kā diplomāti vai konsulārie darbinieki. Tāpat arī tie ārzemnieki, kuri Latvijā ir saņēmuši reģistrācijas apliecību kā Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas pilsoņi.

Izņēmums: ja ārzemnieks ir laulājies ar Latvijas pilsoni vai pastāvīgo iedzīvotāju, kā vietējie adoptētāji abi laulātie varēs adoptēt, ja viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā un otram laulātajam (ārzemniekam) ir piešķirta vismaz termiņuzturēšanās atļauja.

LR pilsoņi vai nepilsoņi, kuri pastāvīgi dzīvo ārvalstīs, kā ārvalstu adoptētāji var adoptēt bērnus, par kuriem bāriņtiesa ir pieņēmusi lēmumu par adopciju uz ārvalstīm, bez vecuma un veselības stāvokļa ierobežojuma.

Lai LR pilsoņi vai nepilsoņi varētu adoptēt kā vietējie adoptētāji, personām adopcijas procedūrai nepieciešamais laiks ir jāpavada Latvijā. Atbilstoši adopcijas kārtībai sākotnējā ģimenes izpēte par piemērotību adopcijai ilgst ne ilgāk kā 6 mēnešus (šo termiņu bāriņtiesa var saīsināt, ja ir tam attiecīgs pamats, piemēram, adoptē otra laulātā bērnu, bāriņtiesa pārliecību par personas piemērotību adopcijai ir guvusi isākā laika periodā u.c.), savukārt pēc tam bērnu pirmsadopcijas aprūpē var nodot uz laiku, kas ilgst līdz 6 mēnešiem (jāņem vērā, ka Latvijas adoptētājiem nākas gaidīt vairākus gadus līdz saņem informāciju par adoptējamu bērnu, ja vēlas adoptēt bērnu līdz 5 gadu vecumam, bez būtiskiem veselības traucējumiem). Pēc tam adopcija tiek apstiprināta tiesā.

Bērna adopcija uz ārvalstīm pieļaujama, ja Latvijā nav iespējams nodrošināt bērna audzināšanu un aprūpi ģimenē un bāriņtiesa, ar kuras lēmumu bērns ievietots bērnu aprūpes iestādē, par to pieņēmusi attiecīgu lēmumu.

Ārzemnieki, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijā vai ārvalstīs dzīvojošas personas (LR pilsoņi vai nepilsoņi, kuri dzīvo ārvalstīs) var adoptēt:

otra laulātā bērnu;

bērnu no aizbildņa ģimenes vai audžuģimenes, ja bērnu adoptē viņa radnieki;

bērnu, kurš atrodas bērnu aprūpes iestādē, ja Latvijā nav iespējams nodrošināt viņa pienācīgu audzināšanu un aprūpi ģimenē.

Kādiem bērniem tiek meklēti ārvalstu adoptētāji

Ministrija pieņems un izvērtēs neierobežotu skaitu tikai tās ārvalstu adoptētāju lietas, kurās pausta vēlme adoptēt:

3 un vairāk vienas ģimenes bērnus (brāļus/māsas);

bērnus, kuri ir vecāki par 9 gadiem;

bērnus, kuri ir smagi slimi vai ar ievērojamiem veselības (garīgās/fiziskās attīstības) traucējumiem;

bērnus, kuriem nav izdevies atrast ārvalstu adoptētājus (atbilstoši ministrijā jau iesniegtajiem adopcijas pieteikumiem), un par kuriem ministrija oficiāli atzītajām institūcijām darbam adopcijas jomā Latvijā (turpmāk – kompetentās iestādes) ir sniegusi informāciju atsevišķos informācijas par adoptējamiem bērniem apkopojumos;

uz ārvalstīm adoptējamus bērnus bez vecuma un veselības stāvokļa ierobežojuma, ja šādu vēlmi ir pauduši ārvalstīs dzīvojoša persona vai laulātie, no kuriem vismaz vienam ir Latvijas pilsonība vai Latvijas nepilsoņa statuss. Adoptētājus Latvijā jāpārstāv kompetentajai iestādei vai adoptētāju pastāvīgās dzīvesvietas valsts centrālajai iestādei.

Lai palīdzētu ārvalstu adoptētājiem labāk izprast, kādiem bērniem Latvijā visbiežāk tiek meklēti ārvalstu adoptētāji, ministrija aicina vērst ārvalstu adoptētāju uzmanību uz to, ka uz ārvalstīm adoptējamiem bērniem vecumā līdz 4 gadiem vairumā gadījumu ir vidēji smagas līdz smagas veselības problēmas, kā dažas no (bieži vien vairākām) bērnam uzstādītajām diagnozēm var minēt, piemēram, neiznēsātība, mazs dzimšanas svars, Dauna sindroms, HIV un/vai HCV ekspozīcija, stāvoklis pēc sifilisa, iedzimta vai iegūta sirdskaite, encefalopātija, perinatāla hipoksija, biežas respiratoras saslimšanas, CNS bojājums, olbaltumvielu enerģētiskā trūkums, govs piena olbaltuma nepanesība, vidējas līdz smagas redzes problēmas, ķirurģiski labojamas veselības problēmas, piemēram, bet ne tikai - hidrocele, sindaktilija, zaķa lūpa u.c. Savukārt uz ārvalstīm adoptējami bērni vecumā no 4 līdz 9 gadiem vairumā gadījumu ir ar vieglām-vidējām veselības problēmām, piemēram, viegla garīga attīstības aizture, mācīšanās un uzvedības traucējumi, runas attīstības aizture un traucējumi, valodas attīstības aizture, uzmanības deficīta un hiperaktivitātes traucējumi, emocionāli un piesaistes traucējumi. Nereti bērni šajā vecumā uzsākuši apmācību specializētā pirmskolas izglītības iestādē vai arī specializētā izglītības iestādē bērniem ar garīga rakstura traucējumiem, runas attīstības traucējumiem, redzes traucējumiem utt. Visbiežāk šiem bērniem, paralēli jau minētajām diagnozēm, mēdz būt arī labojamas ķirurģiskas problēmas, stāvoklis pēc tuberkulozes, celiakija, cukura diabēts, bronhiālā astma, epilepsija, vidējas līdz smagas redzes problēmas, sekas pēc pārciestas fiziskas un/vai seksuālas vardarbības u.c.

Tāpat ir jāņem vērā, ka visbiežāk uz ārvalstīm adoptējamu bērnu vecāki ir ilgstoši lietojuši alkoholu vai narkotiskās vielas (arī grūtniecības laikā), kā arī nereti vecākiem ir garīga rakstura traucējumi.

Adoptētāja statusa piešķiršana

Pieteikumu par vēlmi adoptēt ārzemnieki vai ārvalstīs dzīvojošas personas (LR pilsoņi vai nepilsoņi, kuri dzīvo ārvalstīs) iesniedz savas mītnes valsts adopcijas centrālajā vai kompetentajā iestādē un tikai tad, ja šī iestāde atzīs, ka persona ir piemērota adopcijai Latvijā, lieta izvērtēšanai tiks nosūtīta ministrijai. Ar konvencijas dalībvalstu centrālo iestāžu un kompetento iestāžu kontaktinformāciju varat iepazīties [šeit](#)

Atbilstoši konvencijai adoptētāja lietu Labklājības ministrijā iesniedz tikai šīs konvencijas dalībvalsts centrālā vai kompetentā iestāde.

Labklājības ministrijā iesniedzamie dokumenti

Adopcijas pieteikums, kurā norādīti adopcijas motīvi, adoptētāja reliģiskā pārliecība, etniskā piederība un saziņas valoda, vēlamais adoptējamo skaits, dzimums un vecums, citi būtiski apstākļi, kas var ietekmēt adoptējamā bērna dzīvi kopā ar attiecīgo personu;

Laulības apliecības kopija, ja atrodas laulībā;

Dokumenta kopija, kas apliecina laulības šķiršanu, ja laulība šķirta;

Dokuments, kas apliecina nodrošinājumu ar dzīvojamo platību;

Dzīvesgaitas apraksts (CV);

Ģimenes ārsta izsniegta izziņa par personas pašreizējo veselības stāvokli, kā arī psihiatra atzinums par personas psihiskās veselības stāvokli un narkologa atzinums par personas atkarību no narkotiskām un psihotropām vai citām atkarību izraisošām vielām (visām nedalītā saimniecībā dzīvojošām pilngadīgām personām);

Informācija par ienākumiem;

Tiesas sprieduma izraksts vai apliecināta noraksta kopiju, ar kuru personai ir ierobežota rīcībspēja, ja personas rīcībspēja ir ierobežota;

Tiesas sprieduma izraksts vai apliecināta noraksta kopija par otra laulātā atzīšanu par pazudušu (bezvēsts promesošu), ja personas laulātais atzīts par pazudušu (bezvēsts promesošu);

Attiecīgās valsts kompetentās iestādes sagatavots adoptētāja ģimenes izpētes materiāls un pieņemtais lēmums;

Izziņa par sodāmību (visām nedalītā saimniecībā dzīvojošām pilngadīgām personām);

Dokuments, kas apliecina, ka adoptētājs ir apguvis mācību programmu, kas atbilst adopcijas kārtības 3.pielikumā pievienotajai programmai, pievienojot dokumentu, kurā norādīts apgūtās mācību programmas saturs un stundu skaits;

Dokuments, kurā adoptētājs apliecina, ka nodrošinās pēcadopcijas uzraudzības ziņojumu iesniegšanu ministrijā.

Minētajiem dokumentiem jābūt sagatavotiem divos eksemplāros, pievienojot to notariāli apliecinātu tulkojumu latviešu valodā. Ārvalstis izsniegtajiem dokumentiem jābūt legalizētiem vai apliecinātiem saskaņā ar 1961.gada 5.oktobra Hāgas konvenciju par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu, ja Latvijas Republikai saistošajos starptautiskajos līgumos nav paredzēta cita kārtība.

Ārvalstu adopcijas process

Labklājības ministrija adoptētāja pārstāvim (mītnes zemes adopcijas centrālajai vai kompetentajai iestādei) informāciju par adoptējamiem bērniem sniedz, tiklīdz kļūst zināms, ka adoptējamam bērnam tiek meklēti adoptētāji ārvalstīs.

10 darbdienu laikā adoptētājam vai adoptētāja pārstāvim jāsniedz atbilde ministrijai, vai adoptētājs vēlas iepazīties ar adoptējamo bērnu personīgi vai nevēlas.

Ja adoptētājs vēlas iepazīties ar adoptējamo, ministrija 5 darbdienu laikā sagatavo norīkojumu par personīgu iepazīšanos ar adoptējamo bērnu. Adoptētājam 30 dienu laikā pēc minētā norīkojuma reģistrācijas jāierodas personīgi iepazīties ar adoptējamo bērnu un viņa lietu. Izņēmuma gadījumā, ja tam ir pamatoti iemesli, šo termiņu var pagarināt līdz 30 dienām, iepriekš saskaņojot ar ministriju.

Ja pēc iepazīšanās ar adoptējamo bērnu (vismaz 3 tikšanās) adoptētājs vēlas turpināt procesu, atbildīgā bāriņtiesa lemj par adoptējamā nodošanu pirmsadopcijas aprūpē Latvijā. Praksē pirmsadopcijas aprūpe Latvijā vidēji ilgst 3 nedēļas.

Bāriņtiesa lemj par adopcijas atbilstību adoptējamā bērna interesēm un pagarina pirmsadopcijas aprūpi līdz adopcijas apstiprināšanai tiesā ārvalsts adoptētāja dzīvesvietas valstī.

Adoptētājs trīs mēnešu laikā pēc tam, kad pieņemts bāriņtiesas lēmums par adopcijas atbilstību adoptējamā bērna interesēm, iesniedz tiesā Latvijā prasības pieteikumu par adopcijas apstiprināšanu.

Pēc tiesas sprieduma spēkā stāšanās adoptētājs Latvijā izņem bērnu jauno dzimšanas apliecību.

Kompetentā iestāde vai ārvalsts adoptētājs līdz adoptētā bērna 18 gadu vecuma sasniegšanai:

iesniedz ministrijā un bāriņtiesā, kas lēmusi par bērna ārpusģimenes aprūpi, pēcadopcijas ziņojumus un vismaz vienu bērna fotogrāfiju. Pirmos divus gadus pēc adopcijas apstiprināšanas tiesā pēcadopcijas ziņojumus iesniedz divas reizes gadā, turpmāk – reizi gadā;

nodrošina bāriņtiesai, kas lēmusi par bērna ārpusģimenes aprūpi, iespēju sazināties ar adoptēto bērnu ar video starpniecību vai telefoniski;

triju darbdienu laikā informē ministriju par bērna izņemšanu no adoptētāja ģimenes, bērna nonākšanu sociālā dienesta, tiesas vai tiesībsargsardzības iestāžu redzeslokā vai citu būtisku informāciju, kas var turpmāk ietekmēt bērna uzturēšanos ārvalsts adoptētāja ģimenē.

Kārtība, kādā Latvijas pilsonis vai nepilsonis var adoptēt bērnu no citas valsts

Līdz šim šāda prakse nav bijusi izplatīta. Parasti no ārvalstīm tiek adoptēts bērns, ar kuru adoptētāju saista radniecība. Tāpat Latvijas adoptētāji, uzzinot, cik ilgi var nākties gaidīt uz adoptējamu bērnu no ārvalstīm, kādi izdevumi ir jāsedz, izlemj par labu adopcijai Latvijā.

Ārvalstu adopcijas gadījumā jāņem vērā – ja valsts, no kuras esat nolēmis bērnu adoptēt, ir pievienojusies [konvencijai](#), adopcija notiks atbilstoši tai, un Labklājības ministrija būs tā iestāde, caur kuru adopcija tiks realizēta.

Gadījumā, ja jūsu izvēlētā valsts konvencijai nav pievienojusies, adopcija tiks realizēta bez Labklājības ministrijas iesaistes, atbilstoši šīs valsts ārvalstu adopcijas prasībām.

<https://www.lm.gov.lv/lv/adopcija-uz-arvalstim>